

Palestinas historie

For tidligere historie, se: [Oldtidens Palestina](#). For nyere historie, se: [Palestinas historie etter 1948](#).

Islamsk tid

Islamsk tid (636–1516). Etter Muhammeds død i 632 fortsatte de første kalifene (arabisk, «etterfølgere») å erobre det tidligere Perserriket og de bysantinsk-kontrollerte områdene i Midtøsten, herunder Palestina. Da området var svekket og folk misfornøyde med de fjerne herskerne i Bysants som bare var interessert i skatter og avgifter, skjedde erobringen hurtig. I 633 tok araberne over det sørlige Palestina og deler av Mesopotamia. I 636 vant de en overlegen seier over den bysantinske hæren ved Jarmuk-elven (mellom Syria og Jordan) og kunne sikre seg Palestina og Syria. Jerusalem falt i 638, Caesarea i 640 og Askalon i 641.

Viktige endringer i Palestinas politiske, sosiale, kulturelle og religiøse historie fant sted under [omayyadene](#) (661–750) som hadde sitt hovedsete i Damaskus. Den økonomiske fremgangen var særlig synlig i Jerusalem som ble administrativt hovedsete og blomstret under kalifatet. Al-[Aqsa-moskeen](#) ble bygd, og den imponerende [Klippemoskeen](#) oppført 691–692. Her kommer den gryende islamske kunst, særlig bruken av arabisk kalligrafi, til uttrykk. Senere ble byen Ramla på grensen mellom Judafjellene og kystsletten, bygd årene 712–715, tatt i bruk som hovedstad. Utgravninger i Ramla (og andre steder) har gitt viktig informasjon om materiell kultur (byggestil, keramikk, arabiske mynter) på 700-tallet. Også Amman opplevde oppgangstider, særlig under omayyadene. Byen ble gjenoppbygd i tidlig islamsk tid og fungerte som kornlager for området vest for Jordanelven.

Under abbasidedynastiet (750–1258), det islamske verdensrikets storhetstid, ble tyngdepunktet flyttet østover til Mesopotamia, og en ny hovedstad ble grunnlagt i Bagdad.

Flyttingen av kalifatet fra Damaskus førte imidlertid til at Syria og Palestina nå befant seg i utkanten av det islamske riket. Økonomien gikk sterkt tilbake og byggevirkosomheten avtok. Et jordskjelv i 747 synes ytterligere å ha forårsaket store ødeleggelser. Stagnasjonen bekreftes av at det er få arkeologiske rester fra perioden. Spredte, beskjedne funn er bl.a. gjort i Abu Ghosh, Askalon, Caesarea og Ramla. I Østjordanlandet gikk Amman inn i en forfallstid, og andre byer i området (Kerak, Hesbon, Salt) vekslet om å være administrasjonssentra. Selv om Amman fikk en viss betydning igjen noe senere, beskrev reisende på 1300-tallet byen som en ruin.

Også abbasidene hadde store problemer med å holde riket sammen. Formelt var abbasidedynastiet det herskende i den islamske verden helt frem til 1258, men større og

større deler av riket gikk etter hvert i oppløsning. Problemene var mange. De tyrkisk-muslimske [seldsjukker](#) fra det indre Asia trengte inn og overtok makten bl.a. i Syria og Palestina på slutten av 1000- og begynnelsen av 1100-tallet. Etter hvert ble Syria og Palestina en slagmark i striden om makten mellom de egyptiske fatimider og herskerne i Bagdad. Alt dette gjorde det mulig for korsfarerne (se [korstog](#)) å etablere seg.

Korsfarertiden

Korsfarertiden (1099–1291). Korsfarerne, anført av Godfred av Bouillon, nådde kysten av Palestina i 1099, og Jerusalem falt samme år. 1. juledag 1100 ble Balduin kronet til konge av Jerusalem. I 1107 trengte han inn i Østjordanlandet, undertvang seg seldsjukkene og lot bygge festninger ved Sjobak og nær Akaba. Etter en blodig og brutal krigføring var hele Palestina under korsfarernes kontroll 1110. Viktige byer var Kerak, der en stor korsfarerborg ble oppført 1142, Akko, Caesarea og Nimrod. Palestina ble organisert i fire korsfarerriket etter mønster av europeiske føydalstater: Edessa, Tripoli, Antiokia og kongedømmet Jerusalem. Korsfarernes reelle makt ble brutt da Saladin erobret Jerusalem i 1187. Likevel holdt flere festninger fortsatt stand; den siste befestede byen, Akko, falt først i 1291.

Etter Saladins død i 1193 ble makten delt mellom hans etterfølgere, og riket ble svekket. Under de egyptiske ayyubidenes styre (1171–1250) fikk det islamske riket igjen kontroll over Palestina. Korsfarerne ble holdt i sjakk, og for å hindre at de skulle sette seg fast på ny, foretok ayyubidene systematiske ødeleggelse av byene langs kysten.

Under mamelukkene

Under mamelukkene (ca. 1250–1516). Ved midten av 1200-tallet utvidet de egyptiske [mamelukkene](#) sitt område fra Egypt til også å omfatte Palestina og Syria. De klarte å sette en stopper for mongolinvasjoner fra det indre Asia, som gjennom et par hundreår skapte store problemer. Det var likeledes mamelukkene som fikk korsfarerne i Palestina endelig fjernet.

Mamelukkene etterlot seg byplanlegging og monumentalbygg over hele Palestina, bl.a. i Abu Gosh, Gaza og Jerusalem. Badeanleggene i gamlebyen i Jerusalem stammer fra denne tiden. Etter hvert opplevde særlig landet øst for Jordanelven nedgangstider. Byene ble avfolket, og det skjedde overgang til nomadisk og halvnomadisk sosioøkonomi. Da de tyrkiske osmaner i 1453 erobret Konstantinopel (som fikk navnet Istanbul), betydde dette slutten på det 1000 år gamle bysantinske riket. I 1516 ble Syria og Palestina innlemmet i det nye imperiet. Den osmanske sultan Süleyman gjenoppbygde Jerusalems murer, og en omfattende byggevirksomhet fant sted (offentlige bygninger, vannanlegg). Fra denne tiden stammer det muslimske bypreget som er bevart i Jerusalem like til våre dager.

Under de egyptiske mamelukkenene opplevde [Palestina](#) i 14. århundre en oppgangstid, særlig i [Jerusalem](#), hvor store utbygginger fant sted. Selv om mongolene ikke kom så langt vest, ble også Palestina skadelidende av invasjonen østfra, ikke minst økonomisk. Med den tyrkiske fremmarsjen i Vest-Asia, endte mamelukkenes storhetstid, og etter slaget ved Marj Dabiq, 1516, ble [Syria](#) og Palestina innlemmet i det nye, osmanske riket - for de neste fire hundre år. Allerede under mamelukkene var Palestina styrt østfra, underlagt [Damaskus](#). Dette fortsatte under osmanerne, da Palestina var del av den osmanske provinsen (*vilayat*) Damaskus, styrt sammen med det senere Syria, inkl. Libanon, for deretter å bli styrt fra Saida, så Akko og igjen Damaskus. Som følge av en ny administrativ lov fra 1864, ble Palestina delt i tre: Nablus og Akko ble to av fem distrikter (sanjaq) i provinsen [Beirut](#), mens Jerusalem ble et autonomt distrikt underlagt [Istanbul](#), 1871. Til distriktet Jerusalem hørte under-distriktene [Jaffa](#), Hebron, Gaza og Beersheba, og selvstyret til sanjaq Jerusalem er ansett som ett mulig startpunkt for det moderne Palestinas historie. Som geografisk avgrenset område var Palestina uklart definert så sent som i 19. århundre, og først med det britiske mandatet, da de sørlige og nordlige provinser ble slått sammen under ett styre (1918), og det nordlige Galileas overdratt fra det fransk-kontrollerte Syria 1919, ble de moderne grensene trukket og Palestina ble institusjonalisert som navn. Da var ennå store områder øst for Jordan-elven også del av Palestina; skilt ut 1922. Men allerede før det ble Palestina gjerne brukt om området vest for [Jordan](#), Transjordan for området øst for elven.

Osmansk styre

Det osmanske styret innebar både oppgangstid og nedgangsperioder for Palestina, men en betydelig grad av stabilitet. Som andre deler av det osmanske riket ble Palestina styrt indirekte gjennom lokale guvernører, og en av dem - Ahmad al-Jazzar - søkte både osmansk og britisk hjelp for å forsvare Akko mot Napoleons invasjonforsøk, 1799. Den egyptiske visekongen [Muhammad Ali](#) søkte å utvide sin makt på bekostning av Istanbul, og okkuperte Palestina og Syria, 1831-40. Reelt løsrevet fra det osmanske riket, gjennomgikk Palestina under mamelukkene, styrt av Ibrahim Pasha, en administrativ modernisering, og landet ble åpnet for innflytelse utenfra, bl.a. for kristne misjonærer.

OPPRØR OG REFORM

Sterk sentralisering, høyt skattetrykk og tvungen verneplikt medvirket til en oppstand, og støttet av Storbritannia, Østerrike og Russland tok osmanerne Palestina tilbake. Revolten er fremholdt som en start på palestinsk [nasjonalisme](#). Moderniseringen fortsatte, og frem mot midten av 1880-tallet ble en ny politisk og sosial virkelighet skapt - i en reformprosess kjent som *tanzimat*. Denne innebar en svekkelse av den osmanske innflytelsen i Palestina, og en fremvekst av europeiske interesser, som etter [Krimkrigen](#) fikk større adgang til [Midtøsten](#), bl.a. med rett til å kjøpe landeiendom. Derved, og med direkte handel, ble Palestina knyttet nærmere til Europa og til europeisk økonomi, hvilket også bidro til

palestinsk identitet, uavhengig av Beirut eller Damaskus.

Europeiske diplomater etablerte seg og flere vestlige kolonier ble opprettet (bl.a. American Colony, 1881, kjent gjennom Selma Lagerlöfs filmatiserte roman Jerusalem, og flere tyske kolonier, bl.a. som følge av den tyrkisk-tyske militære allianse på 1890-tallet); en prosess som ble ytterligere forsterket under det britiske mandatstyret etter den første verdenskrig. Samtidig ble tilknytning til det osmanske riket forsterket ved at utsendinger fra Palestina møtte i parlamentet i Istanbul, fra 1877. Dette, og den fortsatte moderniseringsprosessen, hadde betydelig innvirkning på utviklingen av arabisk nasjonalisme, bl.a. gjennom en urban elite, hvor særlig noen familier styrket sin innflytelse. Den tiltagende jødiske innvandringen - og begynnende koloniseringen - av Palestina mot slutten av 19. århundre bidro også til økt arabisk selvbevissthet.

JØDISK INNVANDRING

Den demografiske sammensetningen endret seg vesentlig fra andre halvdel av 1800-tallet, og særlig den jødiske innvandringen bidro sterkt til Palestinas historiske utvikling og den politiske situasjon i moderne tid. Allerede på 1500- og 1600-tallet bosatte en del jøder, vesentlig fra det sørlige Europa, seg i Palestina; mange av dem flyktninger fra inkvisisjonen. Den organiserte jødiske innvandringen til Palestina startet med den første innvandringsbølge, den sk. *aliyah*, 1882-1903. Etter den femte aliyah (1929-39) var den jødiske befolkningen kommet opp i ca. 450 000; mot ca. 85 000 ved utbruddet av første verdenskrig, da samlet folketall var ca. 690 000, hvorav rundt 535 000 muslimer og 70 000 kristne. Etter [andre verdenskrig](#) - og enda mer etter etableringen av staten [Israel](#), 1948 - skjøt innvandringen ny fart.

Med sionismens ideologiske og organisatoriske fremvekst i Europa ble Palestina utpekt som det jødiske nasjonalhjem, og innvandringen ble organisert som en avgjørende del av det sionistiske prosjektet. Dermed ble denne i tiltagende grad en kolonisering av Palestina, først gjennom oppkjøp av land, deretter konfiskering, senere okkupasjon og illegal bosetting - en sionistisk strategi og israelsk politikk som har vedvart til 21. århundre. Den jødiske kolonisering startet med innvandring av europeiske jøder, hvilket også bidro til å åpne Palestina for europeisk innflytelse, og forsterke tilknytningen til Europa. Fram til 1920- og 30-årene levde jøder og muslimer i hovedsak i fred. Tidlig på 1900-tallet kom det derimot til væpnet konfrontasjon mellom jødiske grupper - særlig mellom de innvandrede europeiske (*ashkenazi*) og de allerede etablerte (*sefardi*). Under tyrkisk styre skjedde det også en tilflytting av beduiner og bønder til Palestina fra nabolandene og fra Balkan.

FØRSTE VERDENSKRIG

Da det osmanske riket sluttet seg til [Østerrike-Ungarn](#) i den første verdenskrig, 1914, ble store tyrkiske styrker sendt til Palestina. Deres nærvær krevde store ressurser, som førte til

utarming av landet og undertrykking av folket. De tyrkiske troppene ble fordrevet da britiske styrker inntok Palestina 1917-18, og landet ble okkupert av Storbritannia. Palestina spilte en viktig rolle i de alliertes krigføring under krigen, bl.a. som forsyningsbase. Forut for erobringen hadde de europeiske stormaktene, med sine rivaliserende interesser i Palestina, allerede lagt planer for regionens fremtid, helt uten palestinsk deltakelse i drøftingene. Den hemmelige Sykes-Picotavtalen fra 1916 delte regionen i én britisk og én fransk interessesfære, med Palestina under britisk kontroll. Avtalen, og de påfølgende mandatene fra [Folkeforbundet](#), la til grunn at de nye statsdannelsene som ble skapt, skulle få selvstendighet. Så skjedde etter den første verdenskrig, men ikke for hele Palestina - til tross for at Sir Henry McMahon, britisk høykommissær i [Egypt](#), gjennom korrespondanse med Sharif Hussein, leder av hashemitt-klanen og emir av [Mekka](#), i 1915-16, indirekte lovet arabisk selvstyre i Palestina - som motytelse mot arabisk støtte i krigen med tyrkerne. Som følge av denne forståelsen sto [hashemittene](#) bak et arabisk opprør mot tyrkerne 1916, og arabiske styrker deltok i den britiske kampanjen for å erobre Palestina.

Etter fredsslutningen i 1920 ble imidlertid bare [Hedsjas](#) gitt selvstyre, de øvrige arabiske territorier ble delt mellom Frankrike og Storbritannia. Palestina ble britisk mandatområde, men bare den østlige del av dette ble skilt ut som egen stat (Transjordan, senere Jordan), selvstendig og under hashemittisk kontroll, 1923. Øvrige deler av Palestina forble under britisk styre. Hovedårsaken til dette var at Storbritannia, gjennom Balfourerklæringen av 1917 hadde lovet sionistene å støtte deres arbeid for å skape såkalt nasjonalhjem for det jødiske folk i Palestina - såfremt det ikke var i strid med interessene til den lokale befolkning. Storbritannia beholdt derfor direkte kontroll over Palestina. Dermed falt også hashemittenes bestrebelser på å etablere en arabisk stat i Palestina, innenfor en føderal syrisk stat, sammen. Derved fortsatte den jødiske koloniseringen av Palestina - og dermed endringen av landets karakter. Mangel på demokratiske valg i Palestina, i motsetning til Egypt og [Irak](#), bidro også til å svekke oppfatningen av Palestina som et arabisk land, hvilket det demografisk og kulturelt sett definitivt var.

Mandatperioden

Folkeforbundet stadfestet 1922 Palestina som britisk mandatområde, hvilket formelt trådte i kraft 29. september 1923. Med beslutningen i 1922 om å skille ut Transjordan - i strid med sionistenes ambisjoner - ble landets grenser lagt, og Palestina var en distinkt geografisk enhet. Britene gjorde også arabisk til offisielt språk. Begge deler bidro til fremveksten av en palestinsk nasjonal identitet, som ble ytterligere forsterket av den voksende jødiske innvandringen og koloniseringen.

ARABISK ORGANISERING

arabiske samfunnet i Palestina var i liten grad organisert, og fremtredende familier hadde en ledende rolle, fremfor alt al-Husseini og Nashashibi. Umiddelbart etter krigen støttet

førstnevnte et Stor-Syria som omfattet Palestina. Basert bl.a. på vedtak fra den første Palestina-arabiske konferanse, 1919, ble en slik stat, et kongedømme med palestinsk deltakelse, etablert i Damaskus 1920, men slått ned av Frankrike. Med det svant håpet om palestinsk selvstendighet. Palestinske ledere pekte samtidig på den fare de anså sionismen representerte for den arabiske befolkning; både i form av det jødiske samfunnets vekst og dets sterke organisering.

JØDISK ORGANISERING

Sionismens fremvekst i Palestina ble tidlig et felles arabisk anliggende; en muslimsk kongress i Jerusalem 1931, med deltakelse fra 22 land, advarte mot utviklingen. Det jødiske samfunnet - *yishuv* - ble mer og mer som en selvstyrt enhet, med moderne institusjoner, inklusive økonomiske og militære, med tanke på å opprette en egen stat; jødene hadde gjennom [Jewish Agency](#) langt på vei en egen regjeringsstruktur. Araberne etablerte under en kongress i Haifa 1920 en komité - Arab Executive - som bl.a. opptrådte som deres representant overfor britiske okkupasjonsmyndigheter. Den ble aldri anerkjent av britene, og oppløst 1934.

Etter San Remo-konferansen erstattet britene sin militære administrasjon med en sivil, og en ledelse som fulgte opp Balfour-erklæringen. Derved ble det adgang til økt jødisk innvandring. Samtidig ble det understreket at det måtte tas skritt for å sikre at «rettighetene og posisjonene til andre deler av befolkningen ikke tar skade». Britene forente ikke disse to målsetningene, og for både arabere og sionister fremsto kontrollen med land, og dermed omfanget av jødisk innvandring, som avgjørende for Palestinas fremtid.

ARABISK-JØDISK KONFLIKT

Fra 1920 kom det til konflikter mellom den jødiske minoriteten og den arabiske majoriteten; de alvorligste 1921 og 1929, dernest 1933 og 1935. Etter til dels lav jødisk innvandring på 1920-tallet, økte den som følge av nazistenes fremmarsj i Europa i 30-årene; allerede 1936 utgjorde jødene en tredel av Palestinas befolkning (ca. 400 000).

På 1930-tallet ble flere arabiske partier stiftet, med *National Defence Party* kontrollert av Nashashibi-familien og *Palestine Arab Party* av Husseini-familien blant de fremste. Splittelsen mellom flere partier bidro til å svekke den arabiske opposisjonen, men partiene gikk 1935 sammen i et krav om at jødisk immigrasjon måtte stanse, landoverføringer forbys og demokratiske institusjoner opprettes.

Mandatadministrasjonens forslag om etablering av styringsråd med arabisk flertall ble akseptert av araberne, men avvist av sionistene - og forkastet av den britiske regjering. Sammen med forverrede sosiale kår for den arabiske befolkningen, førte den jødiske innvandringen og den britiske avvisningen av arabernes politiske krav til det arabiske

opprøret, 1936-39. Det var en sterk nasjonal manifestasjon med bl.a. streiker og militante aksjoner, inkl. angrep både på briter og sionister, og som førte til at Storbritannia sendte forsterkninger på 20 000 soldater til Palestina, og at sionistene pr. 1939 hadde bygd opp sin militære struktur til ca. 15 000 soldater. Opprøret samlet de arabiske partiene i *Arab High Committee*, ledet av muftien av Jerusalem, Amin al-Husseini, som til 1937 også ledet *Supreme Muslim Council* - de palestinske arabernes fremste nasjonale, politiske organer i mandatperioden.

SIONISTISK KOLONISERING

Den tiltagende sionistiske kolonisering - i den reelt sett britiske kolonien Palestina - var før den andre verdenskrig basert på kjøp av jord og etablering av jødisk bosetting. Arabiske jordeiere, hvorav mange bodde i utlandet, solgte jord, og muliggjorde derved oppbygging av bl.a. kibbutzer - sionistiske kooperativer - som i utgangspunktet var en viktig del av koloniseringen, både for å sikre territorium og å etablere militære fester - og et grunnlag for senere ekspansjon, som har vart til inn i 21. århundre.

Både denne utviklingen, og det britiske styrets neglisjering av landsbygda, førte til sosial utarming særlig av den arabiske bondestanden - og til en politisk bevisstgjøring, først og fremst av den arabiske urbane eliten. Derved vokste også en palestinsk nasjonal bevissthet fram, som grunnlag for politisk motstand mot den sionistiske koloniseringen; en kamp som fortsatt pågår. En arabisk delegasjon besøkte Storbritannia 1921, med krav om at Balfour-erklæringen ble satt til side, og at en nasjonal regjeringen og et demokratisk valgt parlament ble opprettet. Den arabiske opposisjonen førte til at Storbritannia 1922 erklærte at ikke hele Palestina skulle omdannes til et jødisk nasjonalhjem, men at et slikt skulle finnes innenfor landets grenser; mao. en deling av Palestina i en arabiske og en jødisk del. Et britisk forslag om et råd som reflekterte det arabiske flertallet ble avvist av den arabiske ledelsen, 1923.

Motsetningene mellom de to ledende familiene al-Husseini og Nashashibi sto i veien for etablering av en samlet, effektiv arabisk ledelse i Palestina, men den nasjonale bevegelsen ble styrket som følge av opprøret 1936. Dette medførte også at Storbritannia gransket forholdene i Palestina. Peel-kommisjonen rapporterte 1937 at opprøret skyldtes arabernes ønske om selvstendighet og frykt for et jødisk nasjonalhjem. Den fastslo at britenes forpliktelser overfor arabere og jøder var uforenlige, anbefalte mandatområdet delt - og dermed en jødisk stat opprettet innenfor 20 % av området, med fordriving av den arabiske befolkning fra den delen av Palestina som konsekvens. Resten av mandatområdet ble foreslått lagt til [Transjordan](#), med unntak av 10% (inkl. Jerusalem og Betlehem), som skulle forbli under britisk kontroll. Dette førte til en opptrapping av motstanden mot det britiske styret, 1937-38. Med utviklingen i Europa, så ikke Storbritannia seg tjent med fortsatt konflikt i Palestina, og Woodhead-kommisjonen gikk 1938 mot Peel-kommisjonens anbefalinger, men åpnet for en jødisk stat på 10% av territoriet. Den britiske regjering

fastslo imidlertid deretter at det var uhensiktsmessig å dele landet, og utga 1939 et hvitpapir som slo fast at det jødiske nasjonalhjem skulle opprettes innenfor en selvstendig palestinsk stat. Det satte videre en øvre grense for jødisk innvandring; 75 000 de neste fem år, deretter skulle tallet fastsettes etter arabisk samtykke. Etableringen av den palestinske staten skulle vurderes i løpet av en tiårsperiode. Forslaget ble forkastet både av den arabiske og den jødiske folkegruppen, og sionistisk militær trappet opp sin aktivitet mot mandatstyret. Utviklingen på 1930-tallet tydeliggjorde at de lokale aktørene i Palestina ikke var tre religiøse grupper (muslimer, jøder og kristne), men to nasjonale bevegelser - den sionistiske og den palestinsk-arabiske.

Andre verdenskrig

Ved utbruddet av den andre verdenskrig var sionistene derfor i konflikt med britene - etter at Storbritannias tidligere løfter var ansett for brutt. Sionistene besluttet likevel å kjempe sammen med britene, selv om ytterliggående grupper fortsatt rettet militære angrep mot britiske representanter i Palestina. En jødisk konferanse holdt i New York, 1942, krevde ubegrenset innvandring, en jødisk armé og opprettelsen av Palestina som et jødisk samvelde. Amin al-Husseini valgte, pga. den britisk-sionistiske alliansen, å oppfordre araberne til å støtte aksemaktene, men vant liten oppslutning om sin pro-tyske holdning. Tvert imot sluttet ca. 23 000 arabere seg til de britiske styrkene, særlig gjennom *Arab Legion* - slik ca. 27 000 jøder gjorde, mange i *Jewish Brigade*.

Ved krigens slutt startet en omfattende og illegal jødisk innvandring til Palestina, og sionistene bygde ut sine militære organisasjoner. Flere av disse stod bak nye terroraksjoner både mot arabiske og britiske mål i Palestina, frem til 1948, som ledd i kampen for en selvstendig jødisk stat. De arabiske stater tok også mer aktiv stilling til Palestina-spørsmålet, og Den arabiske liga (etbl. 1945) opprettet *Arab Higher Committee* for å fremme de palestinske araberes sak. Jødernes skjebne i Europa, med [holocaust](#), bidro til økt press, bl.a. fra USA, for større innvandring til Palestina. Storbritannias hovedanliggende umiddelbart etter krigen var å sikre sine strategiske interesser i Midtøsten og Vest-Asia, hvilket innebar gode relasjoner med arabiske ledere - og motstand mot økt innvandring og opprettelse av en jødisk stat i Palestina. Samtidig som det britiske mandatstyret var utsatt for militær terror fra sionistiske grupper, var Storbritannia hardt økonomisk presset, og hadde behov for å redusere sine kostnader, bl.a. til å holde ca. 80 000 soldater i Palestina.

FNs behandling

Mot denne bakgrunn la Storbritannia Palestina-spørsmålet frem for FN, 1947, og gjorde det klart å ville si seg løst fra sitt mandatansvar 14. mai 1948. De arabiske stater stilte krav om en arabisk stat i hele Palestina, men det hashemittiske regimet i Transjordan forhandlet i

hemmelighet, og med britisk støtte, med Jewish Agency om en deling av mandatområdet mellom kongedømmet og en ny jødisk stat. Etter anbefaling fra sin egen kommisjon, *United Nations Special Commission on Palestine (UNSCOP)*, vedtok FNs hovedforsamling 29. november 1947 en delingsplan der det skulle dannes to stater i Palestina: én arabisk og én jødisk. Et mindretall stemte for én forent, demokratisk stat.

DELINGSPLAN

Planen ville delt Palestina i seks deler, tre hver til hver av folkegruppene; 53,5 % av arealet ville tilfalle den jødiske, 45,4 % den arabiske. Ifølge britiske oppgaver var innbyggertallet i 1947 1 897 000; av disse 608 000 jøder. Et mindre område mellom Betlehem og Jerusalem skulle, i likhet med Jerusalem, stå under internasjonal kontroll. Sionistene aksepterte beslutningen som grunnlag for etablering av sin jødiske stat - og som grunnlag for en eventuell senere territoriell ekspansjon. De palestinske arabere, støttet av den arabiske verden, motsatte seg en deling av mandatområdet - og derved å måtte gi fra seg store deler av sitt eget land. Umiddelbart etter FNs vedtak, kom det til sammenstøt mellom de to gruppene, som vedvarte til den første arabisk-israelske krigen 1948. Frem mot mai 1948 ble de britiske styrkene trukket ut, med unntak av Arab Legion, som ble stående i området vest for Jordan-elven.

MILITÆR KAMP

Den britiske tilbaketrekkingen skapte et sikkerhetsmessig vakuum, og medførte økte konfrontasjoner mellom sionister og palestinske arabere. Begge sider forberedte seg fra tidlig på 1930-tallet på militær konfrontasjon, og et første ledd i en arabisk frigjøringskamp fant sted 1933, da Izz al-Din al-Qassam startet en geriljakrig nord i Palestina, til han ble drept av britene 1935 - for senere å få sitt navn knyttet til palestineres kamp mot israelerne i [Gaza](#) og på [Vestbredden](#) i 21. århundre. Den arabiske siden forble dårligere organisert og utrustet enn den sionistiske, også etter at Den arabiske liga etablerte en styrke på ca. 3000-5000 frivillige, under navnet *Arab Liberation Army (ALA)*, til støtte for de palestinske araberne.

Sionistene iverksatte fra mars 1948 en militær kampanje for å sikre statsdannelsen, bl.a. med å ta kontroll med installasjoner og posisjoner evakuert av britene, mens arabiske grupper søkte å bremse den sionistiske posisjoneringen. Situasjonen utviklet seg til [borgerkrig](#), og fra april tok de sionistiske styrkene systematisk kontroll med arabiske landsbyer i den fremtidige israelske staten; noen ble ødelagt, andre ble inntatt - og innbyggerne fordrevet. Dermed startet en etnisk rensking i landsbyer og bykvartaler som var innenfor områder tiltenkt den jødiske staten. Bl.a. tok sionistene i april-mai kontroll over [Haifa](#) og Jaffa. Den kanskje best kjente av disse aksjonene var angrepet på og massakren i den arabiske landsbyen [Deir Yassin](#), i april. Da britene evakuerte Palestina i mai, hadde om lag en tredel av den arabiske befolkningen i området foreslått lagt under

den jødiske staten forlatt sine hjem, dels etter advarsler fra sine egne ledere, dels som følge av psykologisk krigføring fra sionistene; flukten ble ytterligere forsterket av statsdannelsen og krigen, i mai 1948.

FN-planen ble imidlertid aldri satt ut i livet. Ved det britiske mandatets utløp erklærte sionistledelsen den selvstendige staten Israel opprettet i de områder FN hadde tiltenkt den jødiske staten, 14. mai 1948 - samme dag som den siste britiske høykommissær forlot Palestina. Som følge av krigen som brøt ut påfølgende dag, ble nye landområder innlemmet i den israelske staten, som derved ble større enn hva FN hadde forutsatt. Ingen arabisk stat ble opprettet i Palestina.

For senere utvikling, se [Palestina II \(historie\)](#). Se også [Israel \(historie\)](#) og [Midtøsten-konflikten](#).

 sitér denne artikkelen

Vil du sitere denne artikkelen? Kopier denne teksten og lim den inn i litteraturlisten din:

Palestinas historie. (27.02.2013) I Store norske leksikon. Hentet fra: http://snl.no/Palestinas_historie

Artikkelen har **BEGRENSET** lisens.

FORFATTERE AV DENNE ARTIKKELEN

Hans M. Barstad og Dag Leraand

Netanya

Fra Wikipedia, den frie encyklopedi

Netanya (hebraisk: נְתַנְיָה, standard hebraisk: *Nətanya*) er en by i Sentraldistriktet i Israel, og hovedstaden i regionen Sharon. Byen ligger ved Middelhavet ca. 30 kilometer nord for Tel Aviv. Byens befolkning var på 173 800 i 2006,^[1] og det er forventet at den når 350 000 innen 2020.^[2]

Den er en av de viktigste feriebyene i Israel med fine strender, behagelig klima, eksklusive hoteller, restauranter, nattklubber, kaféer, butikker, et blomstrende natteliv med liv og glade dager og en avslappet atmosfære. Byen har derfor i mange år vært et populært feriested med mange turister.

I 1933 ble det første diamantsliperiet grunnlagt i byen og etterhvert utviklet Netanya seg til et sentrum for Israels diamantindustri med mange diamantsliperier og -sentra. Diamanter er en av Israels største import- og eksportartikler og landet har i mange år vært verdens største eksportør av slepne diamanter. I byens utkant ligger der flere industriområder med bl.a. støperier, garverier, bryggerier og maskin- og ingeniørvirksomheter. Jernbanestasjonen ligger ved banen mellom Tel Aviv og Nahariya.

Byen, som er oppkalt etter Nathan Strauss, ble grunnlagt i 1928–1929 som et landbrukssamfunn med sitrusplantasjer. Den fruktbare Sharonsletten på Israels sentrale kystområde er et frodig sitrusland med mange plantasjer og dyrking av alle sorter sitrusfrukt.

Byens høyeste tårn er boligblokken Sea Opera 2.

Innhold

- 1 Sport
- 2 Vennskapsbyer
- 3 Berømte personer fra Netanya
- 4 Referanser
- 5 Eksterne lenker

Sport

Det er tre fotballag i Netanya, det største er Maccabi Netanya, og den største lokale rivalen er Beitar Nes Tubruk. Det tredje er Maccabi HaSharon, selv om laget ligger i 6. divisjon i Liga Gimel. Elitzur Netanya

Netanya

Hebraisk	נְתַנְיָה
(Standard)	Nətanya
Navnets betydning	«det Gud ga», oppkalt etter Nathan Strauss
Grunnlagt i	18. februar 1929
Styresmakt	By
Distrikt	Sentraldistriktet
Befolkning	173 800 ^[1] (2006)
Embetsområde	28,5 km²
Borgermester	Miriam Feirberg

representerer byen i 2. divisjon i israelsk basketball. I baseball er byen representert av Netanya Tigers i Den israelske baseballigaen. Som en del av «*Netanya – sportens by*»-programmet ble strandfotballstadionet bygd og huser i dag israelsk mesterskap og internasjonale «diamantturnering»-spillene.

I tillegg har Maccabi Netanya også en bokse- og fekteklubb, mens det er en judo- og gymnastikklubb i Hapoel Netanya.

Netanya er også senteret for paragliding i Israel. De moderate klippene samt vind gjør stedet ideelt for sikker og underholdende paragliding.

Vennskapsbyer

- Bournemouth
- Cincinnati
- Dortmund
- Gießen
- Gold Coast
- Nice
- Sarcelles
- Siófok
- Stavanger
- Sunny Isles Beach

Stranden i Netanya tidlig på morgenen

Berømte personer fra Netanya

- Shiraz Tal, israelsk skuespiller og modell
- Mordechai Spiegler, tidligere russisk-israelsk fotballspiller
- Maya Bouskilla, israelsk sanger
- Maria Sharapova, russisk tennisspiller

Referanser

- ^a ^b Population Growth (http://www1.cbs.gov.il/reader/shnaton/templ_shnaton_e.html?num_tab=st02_05&CYear=2007) (engelsk). Besøkt 6. april 2008.
- [^] Municipality of Netanya (<http://duns100.dundb.co.il/2007/600584833/index.asp>) (engelsk). Besøkt 5. april 2008.

Eksterne lenker

Commons: Kategori:Netanya ([//commons.wikimedia.org/wiki/Category:Netanya?uselang=no](http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Netanya?uselang=no)) – bilder, video eller lyd

- Offisielt nettsted (<http://www.netanya.muni.il>) (hebraisk)
- Offisielt turistnettsted (<http://www.netanyatourism.org.il/tourism/>) (engelsk)
- Turistnettsted (<http://www.inisrael.com/netanya/index.html>) (engelsk)

Hentet fra «<http://no.wikipedia.org/w/index.php?title=Netanya&oldid=11946274>»

Kategorier: Byer i Israel Turisme i Israel Sentraldistriktet Befolkede områder etablert i 1929 1929 i Asia